

Κείμενο του εικαστικού Δημήτρη Αμελαδιώτη σχετικά με την επί τόπου εγκατάσταση «Αλογάκι» στον Προμαχώνα του Αγίου Γεωργίου στην Ρόδο.

Η πρόσκληση υλοποίησης μίας επί τόπου εγκατάστασης στον Οχυρωματικό Προμαχώνα του Αγίου Γεωργίου (τμήμα του Μεσαιωνικού Κάστρου της Ρόδου) στα πλαίσια του Φεστιβάλ του Θεάτρου Ανάποδα του έτους 2013 υπήρξε η ευκαιρία της πρώτης μου εικαστικής επέμβασης σε ιστορικό χώρο.

Εισερχόμενος του χώρου αυτού σκεπτόμουν ότι η μνημειακότητά του καθώς και η αρχαιότητά του μου στερούσε το ηθικό δικαίωμα να προβώ σε ενέργεια τέτοια που θα προέβαλλε αποκλειστικά την προσωπική μου ταυτότητα ως εκολαπτόμενο καλλιτέχνη. Ευρισκόμενος εντός των Τειχών κι εν μέσω ερειπίων είκαζα ότι το ουσιώδες ήταν η παραγωγή αποτελέσματος που μοιάζει κατά το μέτρο του δυνατού αφομοιωμένο οργανικά από τον περιβάλλοντα χώρο.

Η προσωπική μου ανάμειξη στον τόπο αυτό αφορούσε τον ορισμό κάποιας συγκεκριμένης θέσης του οχυρωματικού προμαχώνα, τη συλλογή υλικών ευρισκομένων ανέκαθεν εκεί όπως καθαιρεθέντα λίθινα τμήματα των τειχών, τσιμεντόλιθοι, ποκίλες πέτρες (λαξευμένες ή μη), μέρη αποσυναρμολογημένου μεταλλικού προβολέα, κομμάτια ξύλου και τη χρήση πραγμάτων δοθέντων από φίλους, συναδέλφους και παράγοντες του φεστιβάλ όπως μία κοινώς χωριάτικη ξύλινη σκούπα, σπάγγος, κεριά και ένα ξύλινο κουνηχτό αλογάκι. Πρόθεση των ενεργειών αυτών ήταν η σταδιακή αποπεράτωση αυτοσχέδιου «τειχίου» σε ανθρώπινη κλίμακα ως μία νοητή συνέχεια των εξοχών των Τειχών. Συγκεκριμένα, στον επιλεχθέντα χώρο οι εξοχές των Τειχών σχηματίζουν ορθογώνια εσοχή η οποία ανοίγει σε αίθρια πολυγωνική κάτοψη περικλειστή από τα Τείχη, ένα κενό χαμηλού βάθους, μία καθοδική κλίμακα, ένα εσωκλήσι και ένα σκαλοπάτι διαγωνίως πλησίον της κεντρικής πύλης του προμαχώνα. Επίσης, το κτίσιμο αυτού του «τειχίου» απέβλεπε σε μία παράθεση έναντι της εκεί αριστερής ερειπωμένης εξοχής Τείχους στου οποίου τη κορυφή φύτρωσε ένα ψηλό κυππαρίσι, όπισθεν του εσωκκλησίου.

Η πραγμάτωση της κατασκευής αυτής έγινε μέσω τοποθέτησης των πετρών αναλόγως της πυκνότητας και της βαρύτητάς τους τηρώντας εμπειρικά στοιχειώδεις κανόνες στατικής. Τόσο κατά μήκος όσο και καθ' ύψος μεταξύ των κενών των λιθών παρεμβάλλονταν και σφηνώνονταν η σκούπα, τα μεταλλικά και τα λοιπά ξύλινα στοιχεία λειτουργώντας ως ερείσματα του υποτιθέμενου τειχίου. Η αποπεράτωση του έληξε όταν διαισθάνθηκα ότι τυχόν συνέχισή του θα προξενούσε την πτώση του. Στη κορυφή αυτού του σωρού τοποθετήθηκε το αλογάκι με τρόπο ώστε εμπρόσθεν της κατασκευής να φαίνεται μόνο η βάση του και να μοιάζει με πεδίο βολής ενώ όπισθεν αυτής αποκαλύπτετο η μορφή του αλόγου. Στο τελευταίο συνέβαλλε πολύ και η σκιά που σχηματιζόταν στο χώρο αυτό κατά τις μεσημβρινές ώρες. Μετά την ολοκλήρωση του κτίσματος αυτού προχώρησα σε καθαρισμό του χώρου, την τοποθέτηση των υπολοίπων λαξευμένων πετρών είτε κατά μήκος της εσοχής είτε κλείνοντας μέρος αυτής ενώ οι ασύμμετρες τοποθετήθηκαν με τρόπο μιμούμενο τη φύση περιμετρικά του αίθριου χώρου. Να σημειωθεί ότι το ψυγείο, το φορτίο και το λάστιχο ποδηλάτου υπήρχαν στο αίθριο καθέτως της κλίμακας προ της παρέμβασής μου και δεν ήταν επιθυμητή η μετακίνησή τους.

Ο καθαρισμός του μέρους και η περιμετρική διάταξη των πετρών σκόπευαν την οριοθέτηση του επιλεγμένου τόπου όσο και την ανάδειξη του προσωρινού κτίσματος ενώ ύστερα έμαθα

ότι αυτές οι χειρονομίες είναι συνήθεις πρακτικές από τους αρχαιολογους κατα τη διαδικασία προσδιορισμού ενός μόλις ανασκαφέντα ιστορικού χώρου.

Θα ήθελα να πω οτι προ της επέμβασης αυτής δεν διέθετα κάποια ειδική γνώση επί της ιστορίας του Οχυρωματικού Προμαχώνα του Αγίου Γεωργίου πέρα οτι υπήρχε η μόνιμη οχυρωματική βάση, φρούριο και αποθήκη πολεμικών αρμάτων κατά την περίοδο των Φράγκων και Ενετών στη Ρόδο. Λαμβάνοντας υπόψιν την οχυρωματική αυτή βάση θεώρησα ότι εκτός των μονίμων οχυρών θα υπήρχαν και τα αυτοσχέδια προσωρινής κατασκευής και ανθρώπινης διάστασης ανάλογα με τις ανάγκες των μαχών. Ως μιά τέτοια αναφορά ίσως να διέθετο το τειχίο που έκτισα. Συν τοις άλλοις, το κτίσμα αυτό θύμιζε — αν και κατά τρόπο εκπλεπτυσμένο — εφήμερες αρκικτεκτονικές επεμβάσεις χωρικών στην επαρχία προκειμένου να μαντρώσουν στάβλους, ορνιθώνες, καλλιέργειες κ.τ.λ.

Το ξύλινο αλογάκι επιλέγη διότι βάσει της ορθόδοξης και της καθολικής λαϊκής παράδοσης του χριστιανισμού το άλογο είναι το βασικό ζώο του κατεξοχήν πολεμιστή αγίου, τον Γεώργιο.

Εκτός θεμάτων στατικής δομής άλλο ζήτημα ήταν η φωταγωγή του χώρου κατά τις βραδυνές ώρες η οποία λύθηκε με τη διακριτική τοποθέτηση κεριών σε σειρά παράλληλα με τη διάταξη των πετρών που έκλεινε μέρος της εσοχής. Τα αναμμένα κεριά φώτιζαν μέρος της εσοχής (κι όχι τον όλο χώρο ή το κτίσμα). Στόχος ήταν το φως να παρακινήσει διακριτικά το θεατή να προσέλθει στο χώρο και όχι να δει αμέσως την εγκατάσταση. Αν και αισθητικά η παρουσία των κεριών δεν με ικανοποίησε ιδιαιτερα, όμως η επιτυχής παρακίνηση των θεατών να εισέλθουν στο χώρο και να παραμείνουν εκεί για αρκετή ώρα σχηματίζοντας πηγαδάκια συζήτησης προσθεσε απρόσμενα μία κοινωνική παράμετρο στο έργο αλλά και στην αύρα του χώρου. Με το πέρας του εβδομαδιαίου φεστιβάλ κατεδάφισα το κτισμα.

Δημήτρης Αμελαδιώτης

Ρόδος, 2013